

HASTA NAMAZI

Hastalıkta namaz nasıl kılınır?

Soru: Hasta, namazlarını nasıl kılar?

CEVAP

Hastalık değişiktir. Ayakta duramayan hasta oturarak kılar. Oturamayan da yatarak ima ile kılar.

Hadis-i şerifte, (Hasta, namazını ayakta kılamazsa, oturarak, buna da gücü yetmezse, sırtüstü yatarak ima ile kılar) buyruldu. Âl-i İmrân suresinin, (Onlar ayakta iken, otururken, yanları üzerine yatarken Allah'ı zikrederler) mealindeki 191. âyetindeki zikir, namaz demektir. (Namazı, gücü yeten ayakta kılar, ayakta kılmaktan aciz olan oturarak kılar, bundan da aciz olan, yatarak ima ile kılar) demektir. (Bahr-ür-râik)

Ayakları bükmemek

Soru: Ayakta namaz kılamayıp, secde de edemeyip, ayaklarını bükemeyende olduğu gibi, bükabilenin de, ayaklarını kibleye karşı uzatması gerekir mi?

CEVAP

Ayaklarını bükemeyen, kibleye karşı uzatarak kılar, fakat bükabilen, ayaklarını altına toplar. Kolayına geldiği gibi bağdaş kurarak veyâ dizlerini dikip kollarını kavuşturarak yahut başka türlü yere oturur. Mazeretsiz kibleye doğru ayak uzatmak mekruh olur. Bükemeyen için mekruh olmaz.

Sandalyede namaz

Soru: Belim ve dizim ağrıyor, eğilemiyor ve secde edemiyorum. Ayaklarımı bükemiyorum, namazımı nasıl kılabiliyim? Sandalyeye oturup kılabilir miyim?

CEVAP

Ayaklarınızı bükemiyorsanız, yere oturup ayaklarınızı kibleye doğru uzatarak ima ile kılarırsınız. Yere oturamazsanız, kibleye karşı uzatılmış yatak üzerinde, ayaklarınızı sarkıtmadan oturarak kılarırsınız.

Eğer sandalyeye veya koltuğa oturmak gerekiyorsa, o zaman önünüze başka bir sandalye veya sehpa koyarak ayaklarınızı onun üstüne koyarsınız, yani ayaklar kibleye karşı uzatılarak namaz kılınır. Ayaklarını bükabilen bükerek, kibleye karşı uzatmaz.

Soru: Hastamızın iyi olana kadar hareket etmeden yatması gerekiyor. Ruku ve secde yapamıyor. Ama ayakta dikilebiliyor. Bu hasta namazlarını nasıl kılmalı?

CEVAP

Ayakta veya oturup ima ile kılar. Bunları da yapamıyorsa yatarak ima ile kılar.

Soru: Ayakta da, oturarak da namazını kılamayan hasta nasıl namaz kılar?

CEVAP

Bir şeye dayanarak **veya** bir kimsenin tutması ile de, yerde oturamayan hasta, sırt üstü yatarak kılar. Başını altına yastık koyar. Yüzü kibleye karşı olur. **Veya** kibleye karşı sağ **veya** sol yanı üzerine yatar. Rükû ve secdeleri, başı ile îmâ eder. Baş ile de îmâ edemeyen hasta, namazını kazaya bırakır.

Soru: Hastanede hastamız var. Çeşitli cihazlar bağlı. Kibleye dönemiyor. Ne yapması gerekir? Namaz kılarırken, ayaklarını kibleye karşı uzatmasında mahzur var mıdır?

CEVAP

Kibleye dönemeyen hastanın, kolayına gelen tarafa doğru kılması caiz olur.

Ayaklarını kibleye uzatır. Dikebilirse, dizlerini dikmesi iyi olur. Başını altına yastık koyar. Yüzü kibleye karşı olur. **Veya** kibleye karşı sağ **veya** sol yanı üzerine yatar. İma ile kılar. Kolayına hangisi geliyorsa öyle yapar.

Soru: Ayakta namaz kılınca idrar **veya** yel kaçırır, oturunca idrarı kaçırmazsa, oturarak mı kılar?

CEVAP

Evet.

Soru: Oturamayan hasta, ayakta ima ile mi kılar?

CEVAP

Evet.

Soru: Yatarak ima ile kılarırken, sağa **veya** sola tarafa yatarak da kılabilir mi?

CEVAP

Evet. Sağ tarafa yatmak, sola tarafa yatarak kılmaktan evladır. Sırtüstü yatmak da sağa yatıp ima ile kılmaktan evladır.

Göz ile îmâ olur mu?

Soru: Göz ile îmâ olur mu?

CEVAP

Göz, kaş ve kalb ile îmâ olmaz. Fetva böyledir. **İmam-ı Ebu Yusuf**'a göre, başı ile îmâ edemeyen hastanın gözü ile îmâ etmesi caizdir. İmam-ı Züfer'e göre ise, kalbi ile de îmâ caizdir. (**Redd-ül-muhtar, Halebî, Tahtavî**)

Baş ile de îmâ edemeyen hasta, isterse, **imam-ı Ebu Yusuf**'un kavline uyup göz ile îmâ ederek kılabilir.

Soru: Beyin ameliyatı geçirdim. Başımı sağa sola çeviremiyorum. Namazı nasıl kılabilirim?

CEVAP

Başı sallamak sağa sola çevirmek gerekmez. Secde edebiliyorsanız hiç mesele yok. Edemiyorsanız, oturarak ima ile kırsınız.

Soru: Ayağımda mantar var. Ayakta durunca tazyikten dolayı yaşlık çıkıyor. Abdestimin bozulmaması için oturarak kılsam caiz olur mu?

CEVAP

Evet oturarak namaz kılmak gerekir. (Hindiyye)

Maliki'yi taklit ederseniz, yaşlık çıkmakla abdestiniz bozulmuş olmaz.

Soru: Yatalak bir hasta, abdest alması veya aldırması mümkün değilse ne yapar?

CEVAP

Teyemmüm eder, namazlarını ima ile kılar. (Merakıl-felah)

Soru: Bir hastalıktan dolayı konuşamaz hâle gelen namazı nasıl kılar?

CEVAP

Dinimiz, hiç kimseye gücünün yetmediğini emretmez. Dilsiz olanlardan veya konuşamayan kimselerden yahut ses telleri kuruyup konuşamayanlardan kıraat farzı sakıt olur [düşer.] (Merakıl-felah)

Demek ki, şuuru yerinde olan bir hasta, her halükârda namazını kılması gerekir. Bu da namazın çok önemli bir ibadet olduğunu göstermektedir.

Soru: İyileşmesi mümkün olmayan bir hastalığa yakalanan kimsenin teyemmüm edecek durumu olmadığı gibi, bir yardımcısı da yoksa namazını nasıl kılar?

CEVAP

Şuuru yerinde olduğu müddetçe bütün çarelere baş vurup kılmaya çalışması gerekir. Yemeğini kim yediyor, diğer hizmetlerini kim yapıyorsa o teyemmüm ettirir. Gerekirse, iki namazı cem edebilir. Yatarak ima ile kılabilir. İma ile de kılamayan namazını kazaya bırakır.

Soru: Kuyruk sokumunda kıl dönmesi nedeniyle ameliyat olan bir yakınımız var. Ameliyat yerindeki dikişler açıkta, doktorlar iki hafta su değdirmeyeceksin demişler. Yaranın üzerinde sargı falan yok. Bu hasta gusül abdesti alırken nasıl hareket etmeli. Dikişli yaralı bölgenin üzerini bir bezle örtüp sargı gibi yaptıktan sonra bunun üzerini mesh edebilir mi?

CEVAP

Evet edebilir.

Soru: Bir hasta bir ay falan yüz üstü hareket etmeden yatması gerekiyor. Yürümesi dahi yasak, sadece ayakta dikilebiliyor. Fakat rüku ve secde yapamıyor. Bu hasta namazlarını nasıl kılar?

CEVAP

Oturup ima ile kılar. Oturamıyorsa yatarak ima ile kılar.

Soru: Bacağına ameliyatla protez takılan bir hastanın bir ağrısı ve sızısı yok, namazı nasıl kılar?

CEVAP

Ayakta kılamazsa oturarak kılar.

Soru: Beli ağrıyan ve dizlerini bükemeyen namazını nasıl kılar?

CEVAP

Secdeye gidemeyen ve dizlerini bükemeyen yere oturup ayaklarını kibleye doğru uzatarak îmâ ile kılar. Yani rükû için azıcık eğilir, secde için ondan biraz daha fazla eğilir, böylece îmâ ile kılınır. Dizlerini bükebilen ayaklarını uzatmaz.

Soru: Ağır hasta namazını nasıl kılar? Namaz üzerinden sâkit olmuyor mu?

CEVAP

Aklı başındaysa namaz sâkit olmaz. Oturarak veya yatarak kılması lazımdır. Secdeye gidemezse, oturarak rükû için başını biraz eğer, secde için biraz daha fazla eğer. Secdeye gidebiliyorsa oturarak kılar. Ayağa bir şeye dayanarak kalkabiliyorsa, yanına sehpa gibi bir şey koyarak ayağa kalkar. Ayakta duramayan oturarak kılar. Oturamayan yatarak kılar. Dinimizde kolaylık var, ama bu herkesin kolayına, işine geleni yapması demek değildir. Ayağa kalkabiliyorsa oturarak kılamaz. Oturarak kılıyorsa îmâ ile kılamaz.

Hasta olan için abdest almak zor ise, **Maliki**'de iki namazı cem edip kılması caiz olur. Bir yakını abdest aldirmazsa ancak o zaman teyemmüm edebilir.

Soru: Boynumdan ameliyat olacağım için başımla ima edemem. Ne yapmam lazım?

CEVAP

Vücudunuz sağlam olduğuna göre, yere oturursunuz. Rüku için belini biraz eğersin, secde için de ondan biraz daha fazla eğersin, boynu hareket ettirmemen mühim değil. Selam verirken de sağa sola dönmeye ihtiyaç yok. Zaten sağa sola dönmek farz ve vacip değil sünnettir. Selam vermek vaciptir.

Soru: Oturarak kılariken, rükuya ve secdeye ima ile eğilirken eller nereye konulacak?

CEVAP

Rükuda dizler tutulur, secde için de eller uyluklara konur. Kıyamda iken de eller bağlanır. Eller bu şekilde konamasa da namaza zararı olmaz.

Soru: Kolumda serum varken teyemmüm edilir mi?

CEVAP

Serumun teyemmüme zararı olmaz.

Soru: Ameliyata girmeden önce, takdim veya tehir edilir mi?

CEVAP

Elbette edilir ve etmek de lazımdır, **Hanbeli** taklit edilir. Ağızda dolgu varsa **Maliki** taklit edilir.

Soru: Özürlü olan **Hanefi**, ikindiye kılariken akşam girse, abdesti bozulduğu için namazı sahih olur mu?

CEVAP

Sahihtir. Kaza etmesi gerekir. Ama **Maliki**'yi taklit ederse, abdesti bozulmuş olmaz.

Soru: Abdest alamayacak kadar hasta olanın, hanımı yardım etmezse, teyemmüm mü eder?

CEVAP

Evet. Kadın ile kocasının birbirine abdest aldırması vacip değildir. Birbirine yardım ederek abdest aldirmaları iyi olur. Abdest alamayacak bir kimse, para ile de bir yardımcı bulamazsa, teyemmüm eder.

Soru: Bir yakınımızın cinsiyeti belli değil. Böyle kimse namazı, erkek gibi mi, yoksa kadın gibi mi kılar? Cenazesini kim yıkar? Sonradan kadın olan erkeklerin durumu nedir?

CEVAP

Kendisinde hem erkeklik, hem de kadınlık uzvu bulunan veya her ikisi de bulunmayan kimseye Hünsa denir. Her iki uzvu olup da, idrarını hangisinden yapıyorsa, ona göre hüküm verilir. Bu, henüz çocuk iken böyledir. Büyüyünce, sakalı çıkar, erkek gibi ihtilam olursa erkek hükmündedir. Göğsü büyür, kadınlık halleri zuhur ederse kadın olduğu anlaşılır.

Eğer erkek veya kadın olduğuna dair hiçbir alamet bulunmazsa veya her ikisinden eşit miktarda bulunursa, böyle kimseye Hünsa-i müşkil denir. Hünsa-i müşkil, kadın

olma ihtimali düşünülerek ihtiyatlı hareket eder. Namazı kadınlar gibi kılar. Ölünce, kadınlar gibi kefenlenmesi iyi olur. Teyemmüm ettirilerek defnedilir.

Kadın olduğu zannedilip ameliyatla erkek olduğu meydana çıkan kimse, erkektir. Erkek olduğu zannedilip ameliyat edilince kadın olduğu meydana çıkarsa kadındır. Fakat erkek iken, kadın olmak niyetiyle ameliyat olan, kadın olmaz. (Hidaye, Dürer, Hindiyye)

Soru: Dizim oturup kalkarken ağrı yapıyor. Üzerine de oturamıyorum. Ayakta durabiliyorum ama secde de dizimi kıvıramadığım için ayağımı arkaya doğru uzatıyorum. Mahzuru var mı?

CEVAP

Bir mahzuru olmaz, istediğiniz gibi uzatın. Secde yapabilenin ve ayakta durabilenin ayakta kılması gerekir. Bir şeye dayanarak kalkabilirsiniz, yanınıza tabure veya sehpa koyun öyle kalkın, istediğiniz gibi oturun. Ayağa kalkabiliyorsunuz, oturarak kılamazsınız. Ama gerçekten ayağa kalkınca çok ağrı oluyorsa, namaza ayakta başlarsınız, diğer rekatları oturarak kılabilirsiniz.

Soru: Namaz kılamayan hasta, kılamadığı namaz ve tutamadığı oruç yerine fidye verir mi?

CEVAP

Ağır hasta ve çok ihtiyar kimse, namaz kılamazsa, yerine fakire fidye [para] vermez. Ama tutamadığı oruç yerine fidye vermesi lazımdır.

Soru: Hastayım, hanımı uyandıramazsam namazı teyemmümlle kılabilir miyim?

CEVAP

Evet.

Soru: Ayağa protezin giyilmesi meşakkatli oluyor. Protezsiz ayakta duramıyorum. Oturarak namaz kılmam caiz mi?

CEVAP

Meşakkatli olunca caiz olur.

Soru: Sağ kaşımda yara var. Secde edince kanıyor. Yalnız alınımın sol tarafını ve burnumu yere koyup secde etmem caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Narkozdan kurtulma esnasında namaz vakti çıkarsa ne yapmalı?

CEVAP

İki namaz cem edilir.

Soru: Tehlike zamanında, namazı oturarak veya ima ile kılmak caiz midir?

CEVAP

Düşman veya yırtıcı hayvan korkusundan veya hastalanıp ayakta duramayan veya çamur olup kuru yer bulamayan kimse, namazını ima ile kılar. Daha sonra bunları iade etmesi gerekmez. (Halebi)

Soru: Şizofreni hastasının namaz durumu nasıl olur?

CEVAP

Gayri tabii hareketleri devamlı değilse, sıhhatli iken namazını kılar, kılmadıklarını da kaza eder.

Soru: İki eli veya iki ayağı olmayan kimseye de namaz kılmak farz mıdır?

CEVAP

Evet farzdır. Herkes, gücü nispetinde ibadet eder. Ayakta namaz kılamayan oturarak kılar, oturarak da kılamayan yatarak ima ile kılar. Abdest alamayan teyemmüm eder.

Soru: Bir veya birkaç özrü olan kimse namazını nasıl kılar?

CEVAP

Özürlü kimse, **Maliki** mezhebini taklit ederse iyi olur. Çünkü **Maliki**'de, abdesti bozan başka bir sebep yoksa, devam eden özür, namaz vakti çıksa da, abdesti bozmaz. **Maliki** mezhebine göre, özür sahibi olmak için, abdesti bozan bir şeyin hastalık sebebi ile bir kere çıkması kâfidir. Bir namaz vakti içinde devamlı çıkması gerekmez. Namazdan önce veya namaz içinde idrar veya yel kaçırarak yani gelen yeli tutamayan veya yarısından kan irin çıkan veya basuru kanayan yahut başka bir akıntısı olan, abdest ve namazının bozulmaması için, **Maliki** mezhebini taklit eder. (M.Erbea)

Soru: Bir vaktin girmesiyle eli veya herhangi bir yeri kanayan bir kimse farzı kılacak kadar bir zamanda kan durmazsa, vaktin sonuna doğru o haliyle vaktin farz namazını kılabiliyorken yatsı vaktinin girmesiyle eli kanayan ve kanaması devam eden bir kimse yatsı namazını ve vitri kılmak için yatsının son vakti olan imsak vaktine kadar mı beklemesi lazım?

CEVAP

Evet. Ancak **Maliki** taklit edilirse hemen kılınır, sabaha kadar beklenmez.

Soru: Abdesti hangi miktarda olan kan bozar, tükürükten fazla olursa mı?

CEVAP

Ağızdaki bir yara veya hastalıktan dolayı kan ne kadar çok çıkarsa çıksın **Maliki**'yi taklit edenin abdestini bozmaz. **Hanefi**'de ise, elini dişe sürünce kan bulaşmışsa kan

çıkıldığı için abdest bozulur, ama elma ısırınca misvaktaki kürdandaki bozamaz. Tükürünce tükürükten az ise yine bozamaz.

Soru: Arkadaş namaza yeni başlamış. Her namazda yel zorlaması başlıyormuş. Yel kaçırdığını hissediyor. Bu durum sadece namaz kılmaya başladığı zaman oluyormuş. Bu sebepten birkaç kere abdest alma ihtiyacını hissediyor. Bu kişinin ne yapması lazım?

CEVAP

Bu konuda hadis-i şerif var. Bunu şeytan yapıyormuş. Dübür kısmını üflüyor, insanı şüpheye düşürüyormuş. Onun için **Peygamber efendimiz**, (Bir ses ve koku duymadıkça abdestiniz bozulmuş olmaz) buyuruyor. Demek ki bu vesvesedir, önem vermemek gerekir. Eğer, gerçekten bozuluyorsa, o zaman **Maliki** mezhebini taklit eder. **Maliki**'de elde olmadan, tutulamayıp çıkan gaz, abdesti bozmaz.

Soru: Kadın, günde bir defa gelen akıntı için, **Maliki**'yi taklit eder mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Sinüzit ameliyatı olacağım. Burnuma tampon koyacaklar, abdest alırken, namaz kılarken nasıl bir yol izlemeliyim?

CEVAP

Abdestte burnun içini yıkamak farz değil. Yani bir problem yok.

Bayılıyorlar, ameliyattan uyanınca vakit geçmiş olabilir. Onun için **Hanbeli** mezhebini taklit etmek gerekebilir. Diyelim ki öğle vakti ameliyat olacaksınız, ikindiye de öğle ile birlikte kırsınız. Sabah ameliyat olacaksınız, öğleyi belki yetiştiremem diyerek ikindi vaktinde ikisini birden kırsınız.

İkinci namazını kıldıktan sonra ameliyat olursanız, akşamı yatsı vaktinde kırsınız. İki namazı bir arada kılmaya ayarlarsınız.

Eğer **Maliki**'yi taklit ediyorsanız, o zaman **Hanbeli**'yi değil, **Maliki**'yi taklit ederek iki namazı cem edersiniz. Hastalık halinde **Maliki**'de de iki namaz cem edilir.

Soru: Abdest almak istiyoruz fakat yüzümüzdeki kesik kanamaya devam ediyor. Bu durumda **Maliki**'ye uyduğumuzu düşünüp abdest almamızda bir mahzur olmaz değil mi?

CEVAP

Evet mahzuru olmaz. Fakat bir yara bandı yapıştırıp abdest almak daha uygun olur. Kan çıkmazsa **Maliki**'yi bile taklide lüzum kalmaz, kan çıkarsa **Maliki** taklit edilir.

Soru: Bugün öğleye doğru dişimi çektirdim, çektirdikten sonra diş etinde kanamalar devam ediyor. **Maliki**'yi taklit ediyorum. Öğleyi kaçırmamak için, abdest

aldım namazımı kıldım. Ve kanama hâlâ devam ediyor. Kıldığım öğle namazının kazasını kılmam gerekir değil mi?

CEVAP

Abdestiniz bile bozulmamıştır. O abdestle ikindiye de akşamı da kılabilirsiniz. Tabii abdesti bozan başka bir şey olmamışsa. Kanamak **Maliki**'de abdesti bozmaz. Namazı kaza etmeniz gerekmez.

Soru: Soğuktan el **veya** dudak yarılıp kanarsa **Maliki**'yi taklit edenin abdestini bozar mı?

CEVAP

Bozmaz. Semavi sebepler bozmaz, bir müdahale varsa bozar.

Soru: Hastalıkla sık sık kusan, **Maliki**'yi taklit ederse abdesti bozulmamış mı olur?

CEVAP

Evet.

Soru: Ameliyatla, karnımdan delik açılarak torba bağladılar. Torbadan bazen necaset sızıyor. **Maliki**'yi taklit caiz mi?

CEVAP

Evet.

Not: **Maliki** mezhebini taklit ile ilgili geniş bilgi, Mezhep ve Mezhepsizlik maddesinde, Mezhep taklidi rahmettir kısmında var.

Hastanede namaz

Soru: Hastanede, yatağından hiç kalkamayan hastanın yatağı uygun değilse, namazını nasıl kılar?

CEVAP

Kible sağ tarafındaysa sağ tarafa, kible solundaysa sol tarafa dönerek kılar. Kible ayak yönündeyseniz, başının altına yastık koyarak, yüzü kibleye gelecek şekilde ima ile kılar. Baş kible tarafına geliyorsa **veya** ara yönlerden bir tarafa doğruysa, dönebildiği kadar başını kibleye dönmeye çalışır. Sağ tarafa yatmak, sol tarafa yatarak kılmaktan evladır. Sirtüstü yatmak da, sağa yatıp ima ile kılmaktan evladır.

Tek Kolu Olmayan

Soru: Tek kolu olmayan, namazda elini nasıl tutar?

CEVAP

İki eli varken yaptığı gibi yapar. Mesela tek elini, yine göbeğin altına koyar.

Hamilelikte namaz

Soru: Sâlih bir doktor hamileye, (Hareket edersen çocuğun düşer. Hep yatacaksın) dese, çocuğun düşmemesi için namazlarını oturarak kılması, abdest yerine teyemmüm etmesi caiz midir?

CEVAP

Evet, caizdir. Namazda ayağa kalkmakta zorlanıyorsa, sağına ve soluna, sehpa koyup, onlara dayanarak kalkabilir. Bu şekilde de ayakta kılamazsa, o zaman oturarak kılabilir. Oturarak kılarken secde edemiyorsa, ima ile kılabilir.

Oturarak namaz kılarken

Soru: Ayakta namaz kılamayan kimsenin, oturarak namaz kılarken ayakları bükme, dizüstü veya bağdaş kurma imkânı varken kibleye karşı uzatması caiz midir?

CEVAP

Dizlerini bükemeyen, ayaklarını kibleye karşı uzatır. Bükabilen ayaklarını toplar kibleye karşı uzatmaz. Dizüstü veya bağdaş kurma imkânı varken ayaklarını kibleye doğru uzatması mekruh olur. Dizüstü oturabiliyorsa, secdeye de gitmesi gerekir. Secdeye gidemiyorsa, ima ile kılar.

Mesh zarar verirse

Soru: Mâlikî'yi taklit eden veya etmeyen Hanefî'nin, başına mesh etmesi zarar verir, hastalığını arttırırsa, meshi terk etmesi caiz olur mu?

CEVAP

Şâfiî'de başın çok az bir kısmı, mesela bir parmakla bile mesh edilirse farz yerine gelir. Salih ve uzman doktor, (Islak elle başı mesh etmek hastalığını arttırır) derse veya kendi tecrübesiyle zarar verdiğini, mesela ağrıyı arttırdığını anlarsa, Şâfiî'yi taklit edip başın çok azını mesh etmesi caiz olur.

Akıntıyı durdurmalı

Soru: Ayakta namaz kılınca elde olmadan yel veya idrar kaçırın yahut yarası akan kimse, oturunca bu akıntılar olmuyorsa, namazı ayakta kılmayıp, oturarak mı kılar?

CEVAP

Evet, oturup îmâ ile kılınca, bu özürler akmayıp kesiliyorsa, îmâ ile kılmak gerekir, çünkü sargıyla, bantla, ilaçla veya başka bir yolla akıntıyı durdurmak vacibdir.

Eğer yukarıda bildirilen özürlere mani oluyorsa, îmâ ile kılmak, akıntı devam ederken ayakta kılmaktan daha uygundur. (Halebi)

Akıntısı sadece secde hâlinde gelen, secdeyi terk eder. Akıntısı sadece ayakta gelen ise, kıyamı terk edip akıntı gelmeyecek şekilde oturup îmâ ile kılar. Eğer böyle akıntılı durumlarda, **Mâlikî** mezhebi taklit edilirse, bu özürlerin hiçbiri abdestini bozamaz. O zaman îmâ ile kılmak gerekmez. Bu bakımdan **Mâlikî**'yi taklit ederek kılmak iyi olur.

Îmâ ile kaza etmek

Soru: Sağlamken kılınmayan namazları hastayken teyemmümler ve îmâ ile kaza etmek caiz midir?

CEVAP

Evet, caizdir. Kaza ettikten sonra iyileşse, tekrar kılması gerekmez. ([Redd-ül-muhtar](#), [Dürer](#), [Mecmua-i Zühdiyye](#))

Îmâ ile kılarken

Soru: Ayaklarını kibleye doğru uzatıp, îmâ ile namaz kılan, imamla yan yana duruyorsa, ayakları imamın ayaklarından ileriye geçmiş oluyor. Bu durumda namazı sahih oluyor mu?

CEVAP

Ayakta cemaatle namaz kılarken, ayakların bulunduğu yere itibar edilir. Ayağının topuğu imamın topuğundan ileri olursa o namaz sahih olmaz. Ama îmâ ile kılarken böyle değildir, o zaman topuklara değil, başın bulunduğu yere itibar edilir. Îmâ edenin başı, imamın başının gerisinde veya aynı hizada olursa, ayakları imamın ayaklarının ilerisinde olsa da namazı sahih olur. ([İbni Abidin](#))

Îmâ ile kılarken

Soru: Yere secde yapamayan bir hasta, oturup îmâ ile namaz kılarken ellerini nereye koyar?

CEVAP

Îmâ ile namaz kılarken, elleri belli şekilde koymak farz olmadığı için, şaşırılmayacak şekilde koyması daha iyi olur. Mesela kıyamda iken ellerini göbeğinin altına bağlar. Rükû için az eğilince, bağlı ellerini çözüp dizleri üzerini tutar. Secde için azıcık daha eğilir. Ellerini de rükû hâlindekenden biraz ileri koyabilir. Dizlerinin az ilerisine koyar. Ettehiyyatü okurken ellerini, normal namaz kıldığı gibi uyluklarının üstüne koyar.

Oturarak namaz kılmak

Soru: Hamile kadın, son aylarında namaz kılarken, secde yapabiliyor, fakat ayağa kalkması zorlanıyorsa oturarak kılabilir mi?

CEVAP

Hamile veya başka hasta, ayağa kalkmakta zorlanıyorsa, sağ ve sol yanına sehpa, tabure gibi bir şey koyar. Onlara dayanarak ayağa kalkar. Böyle de kalkması zor oluyorsa, o zaman oturarak kılar. Namaza ayakta başlar, sonra oturarak ima ile kılar.

Îmâ ile kılamayan

Soru: Akli başında, fakat başıyla da îmâ edemeyecek kadar hasta olanın namazları sakıt olur mu?

CEVAP

Eğer, bu hâli bir günden çok devam ederse namazları sakıt olur, yani o namaz farz olmaktan çıkar, kaza etmesi gerekmez.

Oturarak namaz kılmak

Soru: Oturarak îmâ ile namaz kılanın ilk tekbiri ayakta mı alması lazım? İkameti de ayakta mı okuması gerekir?

CEVAP

Evet, ilk tekbiri ayakta alması ve ikameti de ayakta okuması gerekir. İlmihal'de buyruluyor ki:

Ayakda duramıyan veyâ zarar gören, başı dönen kimse, farzları da, secde ettiği yerde oturarak kılar. Rükû' için eğilir. Secde için, başını yere koyar. Dıvara, değneğe, insana dayanarak, biraz ayakda durabilenin, ayakda tekbîr alması ve o kadarlık ayakda okuması farzdır. Secde için yere eğilemiyen hasta, önceden yere konulan, 25 cm.den az yükseklikde sert bir şey üzerine secde yapmalıdır. Alnında yara olan, yalnız burnu ile, burnunda yara olan da, yalnız alnı ile secde eder. Alnında ve burnunda birlikde özl olup başını yere veyâ böyle sert birşey üzerine koyamıyan, ayakda durabilse bile, yere oturarak îmâ ile kılar. Ya'nî rükû' için biraz eğilir. Secde için, rükû'dan dahâ çok eğilir.

İslâm Ahlâkı kitabında buyruluyor ki:

Yere secde yapmakdan âciz olan, ayakda okuyup, rükû' ve secde için oturarak îmâ eder. Oturup rükû' için biraz, secde için dahâ çok eğilir. Bedenini eğemiyen, başını eğer.

Soru: Ayakta duramayan hasta nasıl namaz kılar?

CEVAP

Ayakta duramayan veya zarar gören, başı dönen kimse, farzları da oturarak kılar. Rükû için eğilir, secde için, başını yere koyar. Duvara, direğe, insana dayanarak, biraz ayakta durabilenin, ayakta tekbir alması ve o kadarlık ayakta okuması farzdır. Dayanarak ayakta durmak veya oturmak mümkün iken, yatarak îmâ caiz olmaz.

Farz kılariken özürsüz, duvara, direğe dayanmak mekruhtur. Bir özür olursa mekruh olmaz.

Hamile veya hasta, sağ ve soluna sehpa gibi bir şey koyup onlara dayanarak ayağa kalkabilirse öyle kılması gerekir.

Soru: Hastamızın iyi olana kadar hareket etmeden yatması gerekiyor. Rükû ve secde yapamıyor. Ama ayakta dikilebiliyor. Bu hasta namazlarını nasıl kılmalı?

CEVAP

Ayakta veya oturup îmâ ile kılar. Bunları da yapamıyorsa yatarak îmâ ile kılar.

Soru: Ayakta fazla duramayan hasta, tekbiri de oturarak mı alır?

CEVAP

Duvara falan dayanarak, biraz ayakta durabilenin, ayakta tekbir alması farzdır.

Soru: Oturunca ayağa kalkamayan, oturarak mı namaz kılar?

CEVAP

Ayakta tekbir alır, durabildiği kadar ayakta durur, sonra oturup kılar.

Secde edemeyen

Soru: Ayakta durabilen, fakat secde edemeyen hastanın, ayakta mı îmâ ile kılması, yoksa oturarak mı îmâ ile kılması daha uygundur?

CEVAP

Oturarak îmâ ile kılmak ayakta îmâ ile kılmaktan efdaldır. (Mülteka, Mecmua-i Zühdiyye)

Îmâ ile namaz

Soru: Îmâ ile nasıl kılınır?

CEVAP

Îmâ demek rükû için biraz eğilmek, secde için ondan fazla eğilmekle olur. Bedenini eğemeyen, başını eğer. (İslam Ahlakı)

Ayakta duramayan hasta, oturarak kılar, oturamayan hasta, sırtüstü yatıp başı ile îmâ ederek kılar.

Sırt üstü yatan hastanın başı altına bir şey konarak, yüzü kibleye getirilir. Dizlerini dikmesi iyi olur. Başı ile îmâ edemeyenin namazı kazaya bırakması caiz olur. (İslam Ahlakı)

Hastanın namazı

Soru: Yere secde edemeyen kimse, namazlarını nasıl kılar?

CEVAP

Başını yere koyamayan hasta, yüksekliği 25 santimetreden az olan sert bir şey üzerine koyar. Daha yüksekse veya yumuşaksa, ima olur. Böyle sert şey üzerine de koyamazsa, ayakta durabilse bile, oturarak yerde îmâ ile kılar.

Merakıl-felah'da, (Secde için, başını yere koyamayan kimse, îmâ ile kılar) diyor.

Yere secde yapmaktan âciz olan, ayakta okuyup, rükû ve secde için oturarak îmâ eder. (İslam Ahlakı)

Ayakta duramayan hasta, farzları da, secde ettiği yerde oturarak kılar. Rükû için eğilir. Secde için, başını yere koyar. Duvara, direğe, insana dayanarak, biraz ayakta durabilenin, ayakta tekbir alması ve o kadar da olsa, ayakta okuması farzdır. Yere oturamayan, koltuğa, sandalyeye, çekyata otursa, ayaklarını sallamaz. Ayaklarını büküp oturamazsa, ayaklarını sehpa veya benzeri bir şeye koyarak îmâ ile kılar. (Feth-ul-kadir, Merak-ıl-felah, Halebi, Mecma-ul-enhür)

Alnında yara varsa

Soru: Alnı veya burnu yara olan nasıl secde eder?

CEVAP

Alnında yara olan, yalnız burnuyla, burnunda yara olan ise, yalnız alnıyla secde eder. Hem alnı, hem de burnu yara olup yere secde edemeyen ise, ayakta durabilse de, oturarak îmâ ile kılar. Yani rükû için biraz eğilir. Secde için, rükûdan daha çok eğilir.

Sandalyede namaz

Soru: Birçok camilere sandalyeler konmuş. Sandalyede namaz kılanlar, (Dinde kolaylık olduğu, güçlük olmadığı için sandalyede namaz kılıyoruz) diyorlar. Doğru mu?

CEVAP

Doğru değildir. Dinde güçlük yok demek, (Size güç gelen ibadetleri yapmayın veya bu ibadetleri istediğiniz gibi değiştirin) demek değildir. Dinimizin izin verdiği ruhsatlardan istifade edilir. Camiye kadar gelen kimse yere de oturabilir. Secde edemiyorsa, ayaklarını kibleye doğru uzatarak ima ile namazını kılar. Yahut sandalyeye oturup ayaklarını başka bir sandalyenin üstüne koyabilir.

Soru: Hasta bir kimsenin, sandalyede namaz kılması niçin caiz değildir?

CEVAP

Din kitaplarında deniyor ki:

Ayakta duramayan veya zarar gören, başı dönen kimse, farzları da, secde ettiği yerde oturarak kılar. Rükû için eğilir. Secde için, başını yere koyar. Duvara, değneğe, insana dayanarak, biraz ayakta durabilenin, ayakta tekbir alması ve o kadcık ayakta

okuması farzdır. Secde için yere eğilemeyen hasta, 25 cm.den yüksek olmayan, sert bir şey üzerine secde eder. Alnında yara olan, yalnız burnu ile, burnunda yara olan da, yalnız alını ile secde eder. Alnında ve burnunda birlikte özür olup başını yere veya böyle sert bir şey üzerine koyamayan, ayakta durabilse bile, yere oturarak ima ile kılar. Yani rüku için biraz eğilir. Secde için, rükudan daha çok eğilir. Secde için, kendisi veya başkası, yerden bir şey kaldırıp, yüzünü bunun üstüne koyması tahrimen mekruhtur.

Resulullah efendimiz bir hastayı ziyaret etti. Bunun, eli ile yastık kaldırıp, üzerine secde ettiğini görünce, yastığı aldı. Hasta, odun kaldırarak bunun üstüne secde etti. Odunu da aldı ve (Gücün yeterse, yere secde et! Yere eğilemezsen, yüzüne bir şey kaldırıp, bunun üzerine secde etme! İma ederek kıl ve secdede, rükudan daha çok eğil!) buyurdu. (Fethul-kadir, Merakıl-felah, Halebi, Mecmaul-enhür)

Bir uzvundaki dertten dolayı uygun oturamayan kimse, istediği gibi oturur. Oturabilmek için, ayaklarını kıbleye karşı uzatabilir. Bir yerini yastığa veya başka şeye dayar. Yahut, bir kimse tutarak düşmesine mani olur. Yüksek bir şeyin üstüne oturup ima ile kılması caiz değildir.

[Sandalyede oturarak kılanın namazı kabul olmaz. Çünkü, sandalyede oturmak için zaruret yoktur. Sandalyede oturabilen kimse, yerde de oturabilir ve yerde oturabilenin yere oturup kılması lazımdır. Namazdan sonra, yerden ayağa kalkamayan, sandalyeden ise kolay kalkan hastayı yerden bir kimse kaldırır. Yahut, kıbleye karşı olan bir karyolada, ayaklarını sarkıtmadan oturarak kılar. Namazdan sonra, ayaklarını yatağın bir yanına sarkıtıp, sandalyeden kalkar gibi kalkar.]

Bir şeye dayanarak veya bir kimsenin tutması ile de, yerde oturamayan hasta, sırt üstü yatarak kılar. Ayaklarını kıbleye uzatır. Başını altına yastık koyar. Yüzü kıbleye karşı olur. Veya kıbleye karşı sağ veya sol yanı üzerine yatar. Rüku ve secdeleri, başını ile ima eder. Böyle de ima edemeyen akli başında bir hasta, bir günden çok namazını kılamazsa, hiçbirini kaza etmez. Semavi bir sebep ile, yani elinde olmayarak, mesela hastalık ile veya baygın yahut secde, rekat sayılarını unutacak kadar dalgın olarak, beşten fazla namazını kılamayan da böyledir. Alkollü içkiler veya ilaç olarak böyle baygın, dalgın olanın, kılamadığı namazlarının adedi birkaç günlük olsa da, hepsini kaza etmesi lazımdır.

Hastanın yatakta veya sandalyede, ayaklarını sarkıtarak oturup, ima ile kılması caiz değildir. Hasta, yerde veya uzunluğu kıble istikametinde olan bir çekyat üstünde, kıbleye karşı oturarak kılar. Yere oturunca kalkamazsa, sandalye, koltuk veya yatak üzerine oturur, ayaklarını bir sehpanın üstüne koyarak ima ile kılar. Felçli olup sandalyesinden inip binemeyen de, mümkünse ayaklarını sehpaye koyar veya koydurur. Buna da imkan yoksa, zarurettten dolayı kendi sandalyesinde kılması caiz olur.

Soru: Bacaklarını bükemeyen hastalar sandalyede namaz kılamıyor. Bu hasta oturup kalkamıyorsa veya felçli ise ne olacak? Tekerlekli sandalyesinde kılamaz mı?

CEVAP

Ayaklarını bükemeyen hasta, yatağının içinde, ayaklarını kibleye karşı uzatarak ima ile kılabılır. Divanda, somyada veya yatakta böyle oturarak kılar. Koltuğa oturursa ayaklarını sehpaye veya başka bir koltuğa koyarak kılabılır. Bunları da yapamayan hasta yatarak ima ile kılar.

Tekerlekli sandalyesinde oturan felçli de, bir yardımcısı yoksa, ayaklarını önündeki sehpaye koyamayacağı için, ayaklarını sarkıtarak da kıması caiz olur.

Oturaklı seccade

Soru: Çeşitli rahatsızlıkları olan hastalar için, resimde görüldüğü gibi oturaklı seccade yapılmış. Hastalar bu oturağa oturuluyor, ayaklar yine altta kalıyor. Hastaların böyle namaz kılmaları caiz olur mu?

CEVAP

Hasta, yerde nasıl rahat ediyorsa öyle oturabilir. Oturamıyorsa sırtını duvara dayayabilir. Dizüstü oturamıyorsa bağdaş kurabilir. Ayaklarını bükemiyorsa kibleye doğru uzatabilir. Resimde görüldüğü gibi, bisiklet oturağına benzer bir şey üzerine de oturabilir. Altına yastık da koyabilir. Sandalyeye oturup ayaklarını sarkıtmaksa, caiz olmaz.

Soru: Diyanet İşleri Başkanlığının, cuma hutbesi olarak okuttuğu, müftülüklere gönderdiği tamimde ve diyanetin resmi web sitesinde, camilerde sandalyede namaz kılmanın, özellikle sabit oturakların bulunmasının yanlışlığı ve yerden kalkamayacak kadar özürsüz mesela felçli olanların dışında sandalyede namaz kılmanın caiz olmadığı bildirilmektedir. Bu tamime rağmen, niye hâlâ camilere sandalye veya tabure taşıyanlar görülmektedir?

CEVAP

Camiye kadar yürüyerek gelebilen insanın, sandalyede namaz kılmasında bir zaruret yoktur. Maalesef şimdi ne Diyanetin tamimleri, ne de muteber eserler dikkate alınıyor. Herkes kendi aklını ölçü kabul ediyor. (Niye olmasın bal gibi olur) diyerek aklına göre hareket ediyor. Sandalyeye bağlı felçliler hariç, sandalyede namaz kılmak caiz değildir.

Sandalyede namaz (resimli anlatım)

Soru: Dizlerini bükemeyen hasta, yere de oturamıyorsa sandalyede, koltukta veya yatakta nasıl namaz kılar?

CEVAP

Dizlerini bükemeyen hasta, yere oturarak veya yatağının içinde, ayaklarını kibleye karşı uzatarak ima ile kılabılır. Rükü için az başını eğer, secde için biraz daha fazla eğer. Koltuğa, sandalyeye oturursa ayaklarını sehpaaya veya başka bir koltuğa koyarak kılabılır. Bunları da yapamayan hasta yatarak ima ile kılar.

Tekerlekli sandalyesinde oturan felçli, ayaklarını önündeki sehpaaya koyacak birisi olmazsa, ayaklarını sarkıtarak da kılar. Ayaklarını sehpaaya koyabileninki caiz olmaz. Dizlerini bükabilen hasta da, kibleye doğru uzatmaz. Kolayına geldiği gibi oturur. Mesela, namazda oturur gibi oturur, bu rahatsız ederse bağdaş kurar.

Yere, sandalyeye veya koltuğa oturup nasıl namaz kılınacağı aşğıdaki resimlerde gösterilmiştir.

Yere oturabilen, fakat dizlerini bükemeyen hasta, şu şekilde oturup namazını kılar:

Teyemmüm edemeyen hasta ne yapar?

Soru: İslam Ahlakı kitabında, (Elleri ve ayakları kesik olanın yüzü de yara ise, namazı abdestsiz kılar) denirken, başka bir yerinde, (Abdest alıracak bir kimse bulamayan hasta, teyemmüm eder. Teyemmüm de edemeyen namazı kazaya bırakır) deniyor. Niye bu da abdestsiz kılmıyor? Yahut öteki de bunun gibi kazaya bırakmıyor? Bu çelişki değilse, farklı bir kavil midir?

CEVAP

Çelişki yok, farklı bir kavil de değildir.

Birinci hastanın yardımcı ile de teyemmüm etme imkanı yoktur. Namazı kazaya bıraksa da, elleri kolları kesik olduğu için iyi olup ileride abdest alarak kılma imkanı yok, teyemmüm de edemiyor. Mecburen abdestsiz kılıyor. Yani abdestin farzları yerine gelmiyor, abdest o şahıstan sakıt oluyor.

İkinci hastanın uzuvları var, ama kendisi abdest alamıyor, ancak yardımcı ile alabiliyor. Yardımcı yoksa teyemmüm edebiliyor. Hastalığından dolayı teyemmüm de edemiyorsa, iyileşince veya yardımcı bulunca, abdest alarak veya teyemmüm ederek kılma imkanı oluyor. Onun için kazaya bırakıyor. Bir özürle kazaya bıraktığı için de günah olmuyor. Bir yardımcı gelince hemen teyemmüm edebiliyor veya abdest alılabiliyor, onun için kazaya bırakıyor.

Birinci hasta, kazaya bıraksa da, abdest alacak veya teyemmüm edecek imkanı olmadığı için teyemmümsüz namazını kılıyor. Yani abdest ve teyemmüm farzları yerine gelmediği için, abdest ve teyemmüm bu hastaya farz olmuyor, sakıt oluyor.

Felçli abdestsiz namaz kılamaz

Soru: (Teyemmüm edemeyecek kadar felçli olanın, kimsesi de yoksa böyle biri abdestsiz olarak namazını kılar) deniyor. Teyemmüm edemeyecek kadar felçli olanın namaz kılması gerekir mi?

CEVAP

Âhir zamanda herkes kendi kafasına göre konuşuyor. Din kitaplarına bakmak lüzumunu hissetmiyorlar. Abdest uzuvları olanın abdestsiz namaz kılması caiz olmaz. Sadece abdest uzuvları olmayan abdestsiz kılar.

Elleri ve ayakları kesik ve yüzü de yaralı olan, namazı abdestsiz kılar. (İslam Ahlakı)

Çünkü üç abdest uzvu yoktur. İki fiilen yok, biri de hastalık sebebiyle yıkanamaz hâle gelmiştir. 3 veya 4 abdest uzvu olmayan abdest almaz.

Felçli olanın ise elleri ve ayakları var. Biri abdest aldirabilir. Abdest aldiramazsa teyemmüm ettirebilir. Yardımcıyla da teyemmüm edemeyen namazını abdestsiz kılmaz, kazaya bırakır. İyi olursa kaza eder. İyi olmazsa affolur. (İslam Ahlakı)

Abdest uzuvlarından hepsinin yarından çoğu veya abdest uzuvlarının üçü veya dördü de yaralıysa, teyemmüm eder. Teyemmüm de zarar verirse, namazı kazaya bırakır.

Demek ki felçli de olduğu gibi, abdest uzuvları yaralı olan da namazını kazaya bırakıyor, abdestsiz namaz kılmıyor. Ancak abdest uzuvları olmayan abdestsiz kıyor. Bu inceliği bilmeyenler, felçlilere ve teyemmüm de edemeyecek kadar hasta olanlara, abdestsiz namaz kıldırmak hatasına düşüyorlar.

Yere oturunca kalkamayan, dizlerini de bükemeyen hasta, aşağıdaki şekilde sandalyeye oturup namazını kılar:

Yere oturunca kalkamayan, dizlerini de bükemeyen hasta, aşağıdaki şekilde koltukta oturup namazını kılar:

Yere oturunca kalkamayan, dizlerini bükemeyen hasta, aşağıdaki şekilde yatakta veya çekyatta oturup namazını kılar: